

Цифровізація іншомовної освіти: розвиток уміння вчитися учнів початкової школи

Інна Ліпчевська

доктор філософії в галузі знань «Освіта/Педагогіка»
старший науковий співробітник
відділу початкової освіти імені О. Я. Савченко
Інституту педагогіки НАПН України

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6901-5863>

email: linla@ukr.net

Суперечності в початковій освіті

1

- Між збільшенням частки самостійної навчальної діяльності учнів у початковій школі та складністю (само)організації й самоконтролю для дітей 6(7)–9(10) під час навчання

3

- Між важливістю сформованості внутрішньої мотивації учнів 1–4 класів до навчальної діяльності (зادля її результативності в нестабільних умовах освітнього процесу та наявному психологічному напруженні) та поліморфізмом і нестійкістю навчальної мотивації дітей 6(7)–9(10)

2

- Між потребою у використанні сучасних інформаційно-комунікаційних технологій в освітньому процесі 1–4 класів (насамперед, в умовах дистанційного / змішаного / гібридного навчання) та недостатньою обізнаністю учасників освітнього процесу за цим напрямом

4

- Між необхідністю диференціації, індивідуалізації, персоналізації навчання задля врахування індивідуально-психологічних, індивідуально-типологічних особливостей учнів початкової школи й мінімізації їхніх освітніх втрат і складністю дотримання основних положень цих підходів в умовах воєнного стану

Як зазначає О. Савченко, у початковій освіті наявна суперечність «між ідеями концептуальних напрацювань [щодо формування/розвитку вміння вчитися учнів початкової школи] та їх змістовим і дидактико-методичним забезпеченням у програмах та методичному апараті шкільних підручників, змісті методичних посібників для вчителів»

Уміння вчитися

У розвиненому вигляді уміння учнів самотійно вчитися стає метаумінням, яке охоплює структуровані знання про способи діяльності, досвід їх застосування, надбання особистого пізнавального досвіду, ціннісне ставлення до самотійного учіння.

О. Я. Савченко

Структура вміння вчитися

Уміння вчитися є цілісним індивідуальним утворенням, що має кілька складових, які слід співвідносити зі структурою навчальної діяльності.

- ✓ МОТИВАЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ
- ✓ КОГНІТИВНИЙ КОМПОНЕНТ
- ✓ ДІЯЛЬНІСНИЙ КОМПОНЕНТ
- ✓ КОНТРОЛЬНО-ОЦІННИЙ КОМПОНЕНТ
- ✓ РЕФЛЕКСИВНО-КОРЕКЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТ

О. Я. Савченко

**Компоненти
навчальної діяльності**

Мотиваційний

Змістовий

Діяльнісний

Результативний

Рефлексивний

Сучасний контекст

1

Згідно результатів опрацювання наукової літератури, більшість науковців розглядають вміння вчитися як стрижень компетентності особистості з навчання впродовж життя.

- ЦЕ ВМІННЯ РОЗГЛЯДАЄТЬСЯ ЯК ЗДАТНІСТЬ ДО ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО ТА НАПОЛЕГЛИВОГО ОПАНУВАННЯ НОВИХ ЗНАНЬ, УМІНЬ І НАВИЧОК, ЩО ВКЛЮЧАЄ ОРГАНІЗАЦІЮ ВЛАСНОГО НАВЧАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ З УРАХУВАННЯМ ЕФЕКТИВНОГО УПРАВЛІННЯ ЧАСОМ ТА ІНФОРМАЦІЄЮ, ЯК НА ІНДИВІДУАЛЬНОМУ РІВНІ, ТАК І КОЛЕКТИВНО (У ГРУПАХ).

2

- У ПРАЦЯХ ОСТАННІХ РОКІВ УМІННЯ ВЧИТИСЯ ОПИСУЄТЬСЯ В МЕЖАХ ІНТЕГРАЦІЇ ДВОХ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ: КОГНІТИВНО-ПСИХОЛОГІЧНОГО Й СОЦІАЛЬНО-КУЛЬТУРНОГО. СТРУКТУРА ВМІННЯ ВЧИТИСЯ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ У ВІДПОВІДНОСТІ ДО ОСНОВНИХ СКЛАДОВИХ ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ ТА ВКЛЮЧАЄ МОТИВАЦІЙНИЙ, КОГНІТИВНИЙ, ДІЯЛЬНІСНИЙ, КОНТРОЛЬНО-ОЦІННИЙ І РЕФЛЕКСИВНО-КОРЕКЦІЙНИЙ КОМПОНЕНТИ.

3

- У БАГАТЬОХ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ ОСТАННІХ РОКІВ ПОРУШУЮТЬСЯ ПИТАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ АДАПТАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ ОСВІТНЬОЇ СИСТЕМИ ДО УМОВ ВОЄННОГО СТАНУ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НЕПЕРЕРВНОСТІ ШКІЛЬНОГО НАВЧАННЯ, МІНІМІЗАЦІЇ ОСВІТНІХ (НАВЧАЛЬНИХ) ВТРАТ УЧНІВ.
- СУЧАСНА МЕТОДИКА ВИВЧЕННЯ ІНОЗЕМНОЇ (АНГЛІЙСЬКОЇ) МОВИ ПЕРЕДБАЧАЄ ШИРОКЕ ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ВМІНЬ УЧНІВ ЗІ СЛУХАННЯ, ГОВОРІННЯ, ЧИТАННЯ ТА ПИСЬМА. МОЖЛИВИМ І ДОЦІЛЬНИМ Є ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ДЛЯ ЦІЛЕСПРЯМОВАНОГО РОЗВИТКУ ВМІННЯ ВЧИТИСЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ЯК ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ.

Мотиваційний компонент

Стійка мотивація учнів до навчання формується за умови його організації на засадах педагогіки співробітництва та дитиноцентризму.

Використання засобів інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови в початковій школі може сприяти розвитку мотивації учнів шляхом:

- ✓ забезпечення індивідуалізації змісту навчання;
- ✓ упровадження інтерактивних цифрових форм і методів організації навчально-пізнавальної діяльності суб'єктів освітнього процесу;
- ✓ створення позитивної психологічної атмосфери в колективі;
- ✓ урізноманітнення форм взаємодії учнів з вчителем.

Когнітивний і діяльнісний компоненти

Формування когнітивного й діяльнісного компонентів уміння вчитися на уроках англійської мови в початковій школі охоплює декілька важливих аспектів, а саме:

- ✓ оволодіння учнями прийомами вивчення англійської мови (говоріння, слухання, письма і читання);
- ✓ засвоєння метакогнітивних знань, які дають змогу учням контролювати і регулювати свою навчально-пізнавальну діяльність, що є ключовим аспектом у розвитку уміння (самостійно) учитися;
- ✓ розвиток пізнавальних процесів (насамперед, активізацію таких когнітивних процесів як увага, пам'ять, мислення й уява) і загально-пізнавальних умінь учнів; розвиток навчально-організаційних, загальнонавчальних комунікативних умінь і
- ✓ навичок молодших школярів.

Ці аспекти можуть успішно розвиватися на уроках англійської мови за використання засобів ІКТ.

Контрольно-оцінний і рефлексивно-корекційний компоненти

Ці компоненти включають контрольно-оцінювальні вміння (самоперевірку, самоконтроль, самооцінювання рівня своїх досягнень учнем) і рефлексивно-корекційні вміння (самоаналіз і самокорекцію).

- ✓ Інтерактивні платформи та додатки для навчання англійської мови надають змогу реалізувати самоперевірку учнями результатів навчальної діяльності; реалізують адаптивний підхід у навчанні; забезпечують можливість (самостійного) повторення навчального матеріалу учнями.
- ✓ Онлайн-спілкування дає змогу суб'єктам освітнього процесу обмінюватися досвідом, зокрема щодо навчальної (пізнавальної) діяльності.
- ✓ Ведення електронних щоденників забезпечує фіксацію учнями досягнень, успіхів, труднощів та планів на майбутнє.

Методика розвитку вміння вчитися учнів початкової школи

засобами інформаційно-комунікаційних технологій
на уроках англійської мови

ОЗНАЙОМЛЕННЯ ЗІ СПОСОБАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА УРОКАХ АНГЛІЙСЬКОЇ
МОВИ ЗА ВИКОРИСТАННЯ ЗАСОБІВ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

ЇХ ПОЧАТКОВЕ ОПАНУВАННЯ

ПРАКТИЧНЕ ВИКОРИСТАННЯ ВМІННЯ ВЧИТИСЯ ДЛЯ ВИРІШЕННЯ ТИПОВИХ І
ТВОРЧИХ ЗАВДАНЬ У ЦИФРОВОМУ НАВЧАЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Специфічні засоби ІКТ

для навчання на уроках англійської мови
в початковій школі

- British Council
- LearnEnglish Kids
- English SingSing
- Super Simple Songs
- Fun English by
- Studycat
- Lingokids
- Dream English
- ABCya!
- Fun English Games
- ESL Games+
- Games to Learn
- English
- VocabularySpelling
- City
- Duolingo
- LinguaLeo
- BBC Learning English
- English with Lucy
- GoEnglish
- Minecraft Education
- Edition
- Toca Boca
- Storybooks Online
- Memrise

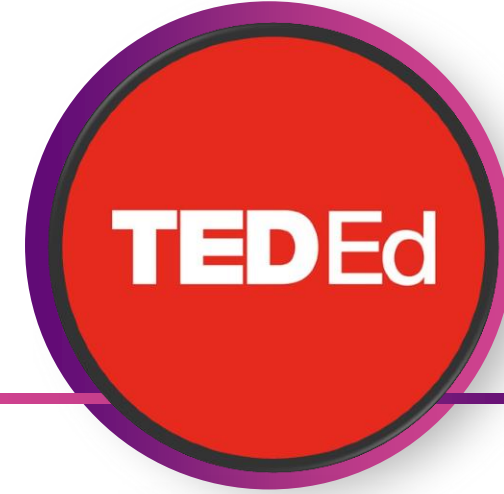
Універсальні засоби ІКТ

Kahoot

Liveworksheets

Ed.ted

Wordart

LearningApps

Padlet

ВИСНОВКИ

Сформованість уміння вчитися як ключовий результат початкової освіти забезпечує успішність навчання в умовах цифровізації та нестабільного освітнього середовища. Його структура охоплює мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, контрольно-оцінний і рефлексивно-корекційний компоненти, розвиток яких потребує системного педагогічного супроводу.

У науковій спадщині О. Я. Савченко обґрунтовано концептуальні засади формування цього метауміння, зокрема його місце у змісті початкової освіти та визначено методичні підходи до реалізації педагогічного впливу за цим напрямом.

Сучасні дослідження розвивають ці ідеї, враховуючи виклики сьогодення та можливості цифрового навчального середовища.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках англійської мови в початковій школі сприяє реалізації особистісно зорієнтованого підходу, формуванню самостійності, внутрішньої мотивації та навичок саморегуляції учнів.

Цифрові ресурси й платформи забезпечують умови для практичного розвитку складових уміння вчитися.

Таким чином, збереження наукової наступності в підходах до формування вміння вчитися в поєднанні з можливостями цифровізації є важливою умовою оновлення змісту початкової освіти та підвищення її якості.